

Motion till riksdagen

1989/90:U647

av Eva Björne (m)

Mellanöstern

Mellanöstern har under hela efterkrigstiden varit ett område präglad av konflikter, motsättningar och krig.

Gulfkriget mellan Irak och Iran var efterkrigstidens blodigaste krig. Libanon har haft inbördeskrig sedan 1975. I praktiken fungerar inte Libanon som en sammanhållen stat. Konflikterna mellan olika religiösa och etniska grupper gör det svårt att se något slut på inbördeskriget i Libanon.

I centrum har varit konflikten mellan Israel och dess grannar: fyra krig, ständiga terroristattacker och sedan drygt två år intifadan.

Det finns skäl till pessimism därför att så mycket blod har flutit och fortfarande flyter.

I ett 40-årigt perspektiv finns det också skäl till viss optimism. Trots många bakslag har utvecklingen i viktiga avseenden gått i riktning mot frihet och fred.

Tillkomsten av Israel fördömdes länge av samtliga arabiska stater. Camp David-avtalet 1979 blev den betydelsefulla vändpunkten. Egypten och Israel slöt fred och enades om sin gemensamma gräns. En eftersläpande tvist om gränsdragningen – Taba-området – kunde lösas på helt fredlig väg. Israel uppgav hela sitt ockuperade territorium i Sinai i utbyte mot ett erkännande. Principen om land för fred etablerades.

Egypten fördömdes inom hela arabvärlden för överenskommelsen och isolerades fullständigt under flera år.

Efter hand har dock de moderata elementen inom arabvärlden vuxit sig starkare. Egypten är inte längre en isolerad paria bland arabstaterna utan spelar tvärt om en central roll.

De nationer som förespråkar Israels försvinnande har blivit färre och de som är kvar har förlorat mycket inflytande. Det är sannolikt att huvuddelen av arabstaterna skulle acceptera Israel och erkänna dess existens om en uppgörelse mellan Israel och palestinierna skulle bli möjlig. I det perspektivet har utvecklingen tagit betydande steg framåt.

Det finns dock undantag. Syrien, som fortfarande inte har givit upp sitt motstånd mot staten Israels existens spelar fortfarande en betydande roll därför att det är ett grannland till Israel och till Libanon samt att det ger stöd åt palestinska fraktioner som bedriver terrorism. Inbördeskriget i Libanon försvårar en uppgörelse mellan Israel och palestinierna därför att Libanon utgör en bas för terroristgrupper som har till mål att förhindra en överens-

kommelse mellan palestinier och Israeler. Det blir sannolikt svårt att nå en stabil och varaktig fred utan att inbördeskriget i Libanon har fått en lösning och utan att Syrien har förmått acceptera Israels existens.

Genom att kommunistregimer i Östeuropa har fallit har också deras stöd till terroristorganisationer i Mellanöstern upphört. Särskilt hemliga polisen i Östtyskland, Tjeckoslovakien och Rumänien har givit stöd, utbildning och leveranser till vissa palestinska grupper. Händelserna i Östeuropa underlättar därför fredssträngningarna också i Mellanöstern.

Frågan om förhandlingar mellan Israel och palestinier har nu kommit i förgrunden. Upproret på Västbanken och i Gaza, intifadan, har demonstrerat den palestinska befolkningens missnöje med den israeliska ockupationen. Israel har ofta med brutala metoder slagit ner intifadan. Det rapporteras t.o.m. om tortyr och andra folkrättsstridiga metoder. Över 600 palestinier har dödats på Västbanken och i Gaza sedan upproret startade i december 1987.

Intifadan har också demonstrerat en betydande oenighet även mellan palestinier. Det beräknas att ett par hundra palestinier därutöver dödats av andra palestinier eller olika terroristgrupper. Ofta görs gällande att de dödade palestinerna har fungerat som kollaboratörer.

På den palestinska sidan har betydande framsteg gjorts. PLO:s ordförande gör gällande att organisationen nu accepterar Israels existens, accepterar FN-resolutionerna 242 och 338 samt fördömer terrorism. Det är dock oklart om det palestinska nationalrådet uttryckligen har beslutat detta. Tolkningar och mottolkningar förs nu fram i debatten. Inte desto mindre kan tankar, som tidigare var helt omöjliga nu framföras öppet av ledande palestinier.

En försvårande omständighet på den palestinska sidan är att beslut som har inneburit en uppmjukad inställning inte har varit enhälliga. Flera av PLO:s organisationer har inte deltagit i besluten och flera har dessutom fördömt dem. Problemet är att vissa fraktioner inte lojalt böjer sig för majoritetens beslut utan söker bekämpa dessa genom terrorism.

På den israeliska sidan har också skett vissa framsteg. Tanken på förhandlingar med palestinier och anordnande av val på de ockuperade områdena har accepterats. Däremot förkastas fortfarande en dialog med PLO med motivet att den fortfarande är en terroristorganisation. PLO:s beslut om Israels existens, FN-resolutionerna och förkastandet av terrorism godtas inte av Israel, eftersom de anses vara för vagt formulerade.

Skall det vara möjligt att nå en fredlig lösning måste den process som inleddes med Camp David fortsätta. Egypten utgör den naturliga mellanlänken, då landet erkänt Israel efter en fredsöverenskommelse. Principen om fria val som en väsentlig del av fredsprocessen är accepterad av Israel, Egypten och PLO. Därmed har den västerländska grundprincipen om det nationella självbestämmandet på demokratins grund gjort viktiga framsteg. Det råder dock oenighet om hur valen skall arrangeras och vilka som skall få delta.

Det är viktigt att befolkningen själv får bestämma om sin framtid. Den möjligheten har de inte haft tidigare under arabiskt styre eller nu under israelisk ockupation.

Skall en lösning vara möjlig skall den ske inom säkerhetsmässigt godtagbara former. Skulle Västbanken och Gaza få en utveckling som liknar den i Libanon skulle den bli en mardröm för befolkningen själv, för Israel och också för omgivande stater. Därför ligger det i parternas intresse att se till att inte terroristverksamhet uppstår inom dessa områden.

Sverige, som en neutral stat, kan här bidra konstruktivt till en fredsprocess, genom att agera interntionellt och i internationella fora.

På många håll i världen gör demokratin stora framsteg. Skall Mellanösternkonflikten gå mot sitt slut måste också den bygga på demokratins principer. I Mellanöstern har hittills demokratin varit undantag. Israel är det enda landet i området som är demokratiskt. Om befolkningen på Västbanken och i Gaza ges möjlighet till en verklig demokrati vore det betydande framsteg inte bara för konflikten mellan Israel och araberna utan också för att främja det demokratiska inflytandet i hela det arabiska området.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka internationellt och i internationella fora för att stödja en process mot fred och demokratisk utveckling i Mellanöstern.

Stockholm den 25 januari 1990

Eva Björne (m)